

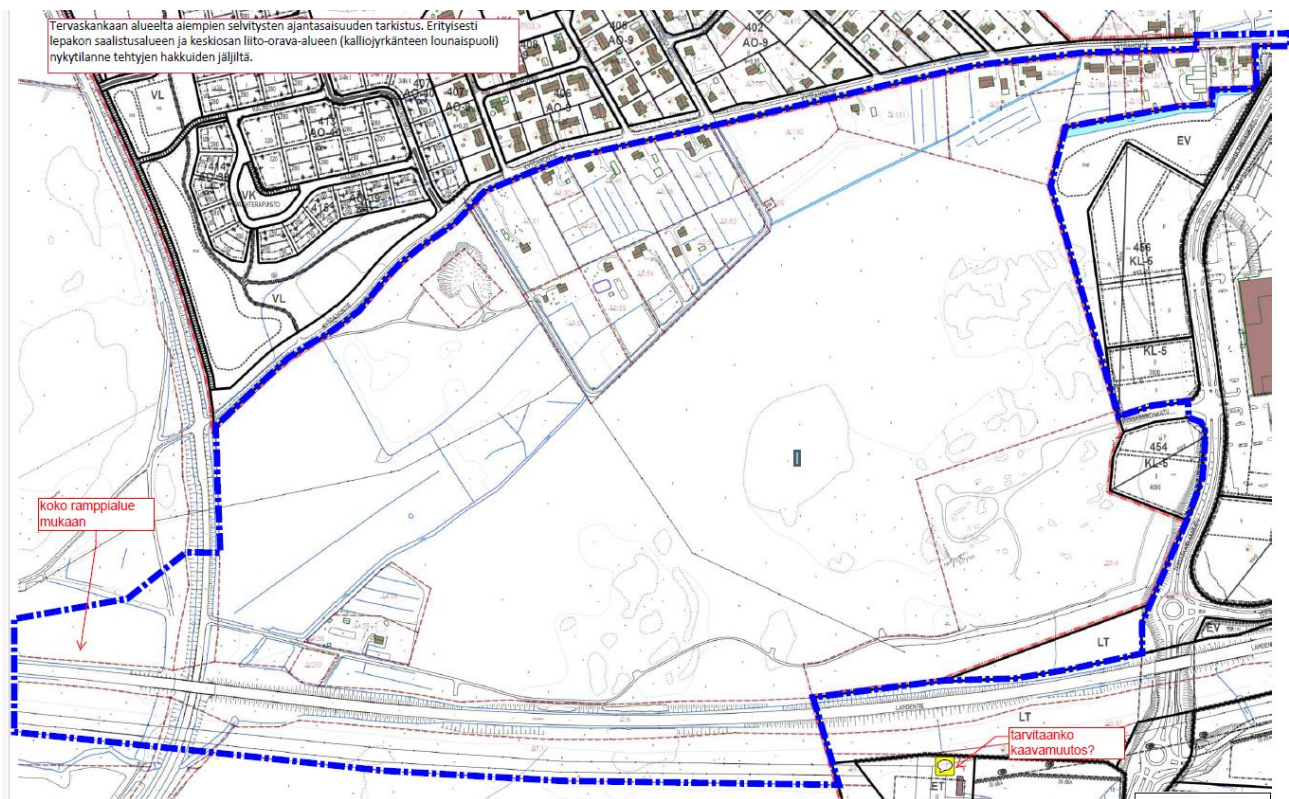
Petri Parkko 8.10.2023

Tervaskankaan alueen asemakaavoitukseen liittyvä luontoselvitys 2023

Taustoja

Kouvolan Tervaskankaan alueella (kartta 1) on käynnissä Kouvolan kaupungin asemakaavoitus. Suunnittelua varten tarvittiin tiedot alueen merkittävistä luontoarvoista. Asemakaava-alueita on tutkittu myös vuonna 2012 Kouvolan keskeisen kaupunkialueen osayleiskaavaan (Parkko 2013), vuonna 2013 Niskala-Tervaskangas osayleiskaavaan (Parkko 2014) sekä vuonna 2022 Vt 6 tiesuunnitelmaan (Parkko 2022) liittyvissä luontoselvityksissä. Kouvolan kaupunki tilasi luontoselvityksen Kymijoen vesi ja ympäristö ry:ltä 14.2.2023. Selvityksen teki alikonsulttina toiminut Luontoselvitys Kotkansiipi.

Kartta 1. Tervaskankaan ja luontoselvitysalueen rajaus.

Menetelmät ja aineisto

Asemakaava-alueella on tehty havaintoja liito-oravasta (*Pteromys volans*) Dir IV, VU. Liito-oravalle sopiviksi arvioituilla metsäkuvioilla tutkittiin 22.4.2023 kuusten ja haapojen tyvet ulostepapanoiden löytämiseksi. Kasvillisuusselvityksessä tutkittiin 2.6.2023 ilmakuvioiden perusteella varttuneen metsän kuvioita. Maastossa havainnointiin uhanalaisten ja silmälläpidettävien NT lajien sekä haitallisten vieraslajien esiintymiä, uhanalaisten hyönteislajien ravintokasveja sekä arvokkaita elinympäristöjä. Samalla arvioitiin alueen lepakkopotentiaalia. Maastotyöt ja raportoinnin teki luontokartoittaja (EAT) Petri Parkko.

Perhosasiantuntija Jari Kaitila selvitti 16.6.2023 Tervaskankaan sorakentän ketotuulenlennolla (*Filago arvensis*) ja keltamaitteella (*Lotus corniculatus*) eläviä uhanalaisia pikkuperhoslajeja. Kasvustot haavittiin lämpimässä ja aurinkoisessa säässä noin kymmenen kertaa läpi.

Luontoselvityksessä käytettiin maastossa vuonna 2023 kerättyjen tietojen lisäksi Vt 6 tiesuunnitelman yhteydessä vuonna 2022 kerättyä luontotietoa. Eliölajien uhanalaisuus raportissa perustuu vuoden 2019 (Hyvärinen ym. 2019) ja luontotyyppien uhanalaisuus 2018 arviointiin (Kontula & Raunio 2018). Nimistö on Suomen lajitietokeskuksen (Laji.fi) mukaan. Maastotöissä tehdyt merkittävät lajiesiintymät tallennettiin Laji.fi-havaintotietokantaan.

Raportti sisältää Maanmittauslaitoksen Avoimien aineistojen tiedostopalvelun ortokuva- ja peruskartta-aineistoa, 10/2023 (CC 4.0 -lisenssi).

Raportissa käytetyt lyhenteet: Dir IV = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulla kiellettyjä, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä.

Liito-oravan (*Pteromys volans*)^{Dir IV, VU} elinalueet

Liito-oravan elinalue 1 (kartta 2, kohde 1)

Kohteella on tehty liito-oravahavaintoja vuonna 2012, jolloin kolohaavasta löytyi todennäköinen naaraspesä. Papanoita löytyi tuolloin myös Kytöahontien pohjoispuolelta (Parkko 2013). Kevään 2023 maastotöissä alueelta löytyi useita kolohaapoja, joten liito-oravan esiintyminen lähivuosina on jopa todennäköistä.

Pohjoisosassa on kuusivaltaiselta puustoltaan harvennettua lehtomaista ja mustikkatyyppin kangasta. Eteläosa on hyvin kosteapohjaista, mutta ojitettua, kuusivaltaista lehtoa, jossa kasvaa paljon haapaa. Metsän läpi on kaivettu uusi suuri oja, jota ei ole merkitty karttoihin. Alue on pohjavesivaikutteinen; ojan läheisyydessä on märkiä tihkupintoja, joissa kasvaa paljon korpikaislaa (*Scirpus sylvaticus*). Kohteen pesimälinnustoon kuuluu lehtolaji mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*) (raportin kansikuva), ja vuonna 2012 kohteella havaittiin vanhoja kuusivaltaisia metsiä suosiva pohjantikka (*Picoides tridactylus*) (Parkko 2013). Metsään on tullut viime vuosina lisää kuolleita kuusia, mikä hyödyttää viimeksi mainittua lajia.

Liito-oravan elinalue 2 (kartta 2, kohde 2)

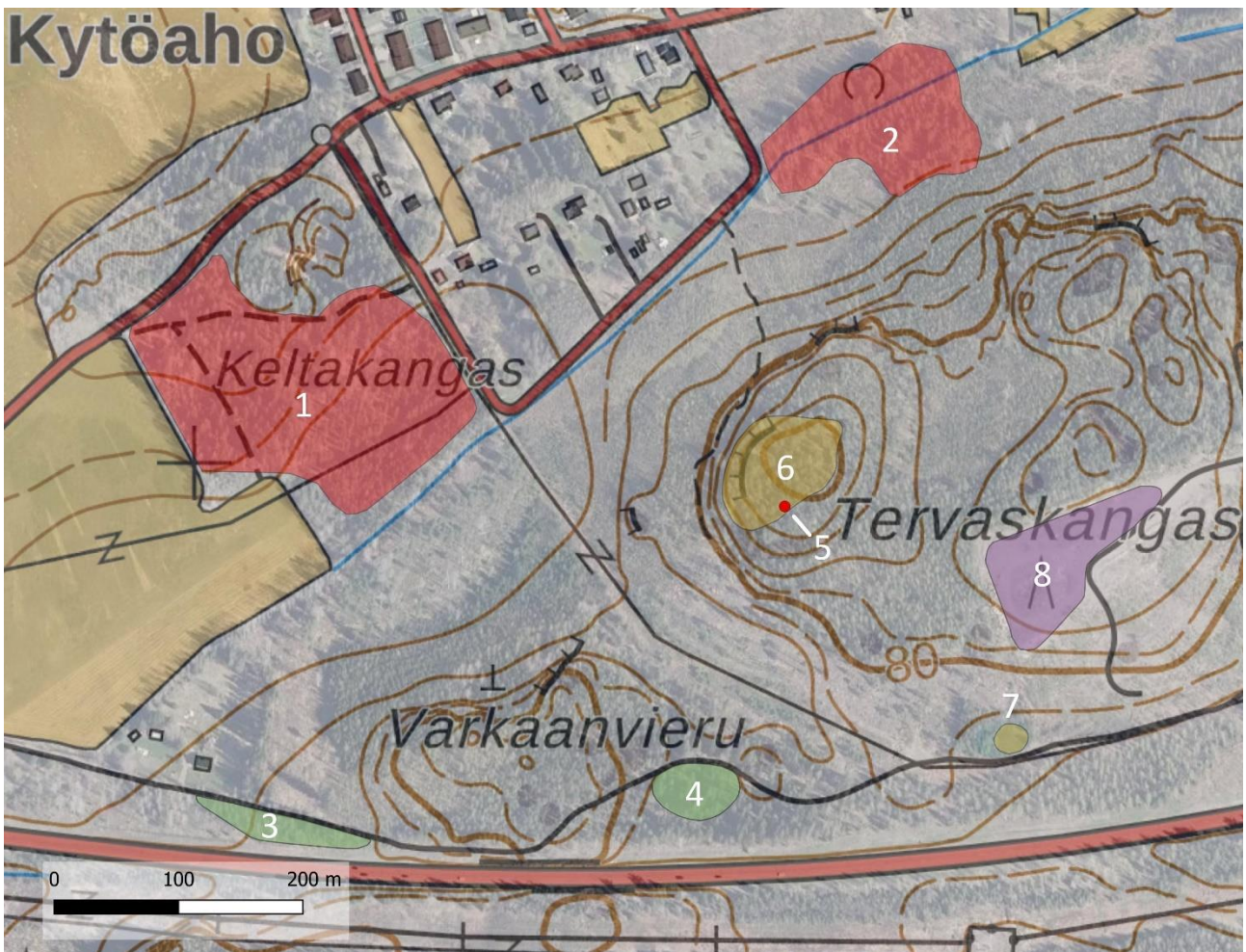
Liito-oravan elinalueesta on jäljellä pieni, erillään muista metsistä oleva, varttuneen kuusivaltaisen metsän kuvio. Ympäröivien taimikoiden kasvettua lajin esiintyminen kohteella on edelleen hyvin mahdollista. Kohde on todettu liito-oravan elinalueeksi vuonna 2012 (Parkko 2013), ja viimeisimmät liito-oravahavainnot kohteelta ovat vuodelta 2018 (Laji.fi).

Liito-oravalle sopiva metsä 1 (kartta 2, kohde 3)

Valtatien pohjoispuolella oleva varttuneen sekametsän kuvio, jossa kasvaa runsaasti haapaa sekä riittävästi kuusta suojapuustoksi, rajattiin Vt 6 tiesuunnitelmassa liito-oravalle sopivaksi metsäksi (Parkko 2022). Kohteelta ei löytynyt merkkejä liito-oravasta vuosina 2022 ja 2023.

Liito-oravalle sopiva metsä 2 (kartta 2, kohde 4)

Kohde on järeitä kuusia kasvava metsäkuvio, jossa kasvaa kaksi suurta haapaa. Se rajattiin Vt 6 tiesuunnitelmassa liito-oravalle sopivaksi metsäksi (Parkko 2022). Kohteelta ei löytynyt merkkejä liito-oravasta vuosina 2022 ja 2023.

Kartta 2. Tervaskankaan asemakaava-alueen luontokohteita: liito-oravan elinalueet 1 ja 2, liito-oravalle sopivat metsäkuviot 3 ja 4, ahokissankäpälän kasvupaikka 5, arvokas elinympäristö 6 ja korvaava paahdeympäristö 8.

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit

Ahokissankäpälän (*Antennaria dioica*) NT kasvupaikka (kartta 2, kohde 5)

Tervaskankaan karulla sammal- ja jäkäläkalliolla kasvaa pieni kasvusto ahokissankäpälää. Laji on taantunut selvästi vuoteen 2013 verrattuna, jolloin alueelta löytyi kasvustoja monin paikoin (Parkko 2014).

Luonnon monimuotoisuuskohteet

Kalliometsä NT ja karu sammal-jäkäläkallio NT (kartta 2, kohde 6)

Rajaukseen kuuluvat länteen suuntaava karu valoisa kalliojyrkäne, vanhoja mäntyjä kasvavaa kalliometsää sekä karua sammal-jäkäläkalliota (kuva 1). Kohteesta osa täyttää todennäköisesti metsälain 10 § vaatimukset. Kohde on rajattu arvokkaana elinympäristönä vuoden 2013 selvityksessä (Parkko 2014).

Kuva 1. Tervaskankaan karua sammal-jäkäläkalliota © Petri Parkko

Pieni ojittamaton saraneva vu (kartta 2, kohde 7)

Valtatien 6 tiesuunnitelman luontoselytyksessä rajattu kohde on pieni pullosaravaltainen (*Carex rostrata*) ojittamaton saraneva. Kohteelta löytyi vuoden 2022 maastotöissä harvinainen ja paikoittaisena esiintyvä korpisaraponsikas (*Cicadula rubroflava*) (Parkko 2022). Lajin nymfit elävät pullosaralla, jokapaikansaralla (*Carex nigra*) ja pallosaralla (*C. globularis*) (Söderman 2007).

Tervaskankaan paahdekenttä (kartta 2, kohde 8)

Tervaskankaan paahteiselta sorakentältä (kuva 2) löytyi kesän 2022 maastotöissä huomattavan paljon ketotuulenlentoa (*Filago arvensis*) ja keltamaitetta (*Lotus corniculatus*) (Parkko 2022). Molemmilla kasveilla elää uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia hyönteislajeja. Keltamaitteella elävät maitekääpiökoi (*Trifurcula subnitidella*) EN*, maitekiiltokääriäinen (*Cydia succedana*) EN* ja maitepussikoi (*Coleophora discordella*) vu. Lisäksi Lounais-Suomen maitekasvustoissa tavataan juurilasisiipeä (*Bembecia ichneumoniformis*) vu*. Keltamaitetta käyttää ravintonaan myös uhanalainen kirvalaji *Therioaphis brachytricha* EN. Ketotuulenlento on puolestaan hyvin harvinaisen tuulenlentopussikoin (*Coleophora filaginella*) EN* toukkien ravintokasvi.

Kesäkuussa 2023 Jari Kaitilan tekemässä pikkuperhosselvityksessä ei kentällä havaittu uhanalaisia lajeja, vaikka sen todettiin sopivan elinympäristöksi ainakin keltamaitteella eläville maitekiiltokääriäiselle EN* ja maitekääpiökoille EN* .

Kentän reunoilla kasvaa paljon haitallista vieraslajia, komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*), joka on uhka alueen muulle kasvilajistolle. Uhkana on myös kentän metsittyminen, sillä soralla kasvaa jo melko paljon puiden taimia.

Kuva 2. Tervaskankaan paahdekentällä kasvaa uhanalaisten perhoslajien toukkien ravintokasveja. Tervaskangas 19.6.2022
© Petri Parkko

Kuva 3. Tervaskankaan paahdekentällä kasvaa huomattavan paljon ketotuulenlentoa, joka on erityisesti suojeltavan tuulenlentopussikoin toukkien ravintokasvi. Tervaskangas 19.6.2022 © Petri Parkko

Päätelmät ja suositukset

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajit

Tervaskankaan alueella on tehty aiempina vuosina havaintoja liito-oravasta (*Pteromys volans*) Dir IV, VU, joten aiemmin todetut elinalueet (kartta 2, kohteet 1 ja 2) tulisi jättää rakentamisen ja hakkuiden ulkopuolelle. Liito-oravalle sopivissa metsissä (kartta 2, kohteet 3 ja 4) on syytä tehdä liito-oravatarkistus ennen mahdollisia hakkuita. Mieluiten myös ne säästetään hakkuilta ja rakentamiselta.

Kaikki lepakkolajimme ovat mainittu IV-liitteessä. Hakkuiden jälkeen alueen lepakkopotentiaali on pienentynyt, mutta ainakin pohjanlepakon (*Eptesicus nilssonii*), viiksisiipan (*Myotis mystacinus*) ja isoviiksisiipan (*M. brandtii*) esiintyminen alueen varttuneen metsän kuvioilla on melko todennäköistä. Liito-oravametsissä (kartta 2, kohteet 1–4) olevissa kolohaavoissa voi olla päivehtimispaikkoja, joten niiden säästäminen suojelee myös lepakoita. Päivehtimispaikat tulkitaan luonnonsuojelulain suojelemiksi lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Myös tervaskankaan kallioalue (kartta 2, kohde 6) vaikuttaa hyvältä lepakoiden ruokailualueelta.

Alueelta ei tehty kesäkuun 2022 maastotöissä havaintoja kirjoverkkoperhosta (*Euphydryas maturna*) Dir IV, eikä alueelta löytynyt myöskään lajille erityisen hyvää habitaattia.

Uhanalaislajisto

Lähellä Veturin ostoskeskusta sijaitsevalla paahteisella sorakentällä (kartta 2, kohde 8) kasvaa huomattavan paljon ketotuulenlentoa (*Filago arvensis*) (kuva 3) ja keltamaitetta (*Lotus corniculatus*), joilla elää useita uhanalaisia ja luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltavia hyönteislajeja. Perhosasiantuntija Jari Kaitilan kesäkuun 2023 selvityksessä alueelta ei löydetty uhanalaisia lajeja, mutta hänen arvionsa mukaan kohde sopisi elinympäristönä keltamaitteella eläville maitekiiltokääriäiselle EN* ja maitekääpiökoille EN*. Jos kenttä jää rakentamisen ulkopuolelle, on sen hoito melko haastavaa mm. vieraslajiongelman takia, eikä siihen kannata ryhtyä, ellei alueelta löydy merkittävää uhanalaislajistoa.

Luonnon monimuotoisuuskohteet

Kohteet pyritään jättämään rakentamisen ja hakkuiden ulkopuolelle. Uhanalaislajiston esiintyminen on todennäköisintä arvokkaina elinympäristöinä rajatuilla kohteilla. Myös liito-oravalle sopivat metsät voidaan varttuneina sekametsinä luokitella arvokkaiksi elinympäristöiksi/ luonnon monimuotoisuuskohteiksi.

Haitalliset vieraslajit

Asemakaava-alueella kasvaa huomattavan paljon komealupiinia (*Lupinus polyphyllus*), jonka torjunta voi olla käytännössä mahdotonta. Esiintymiä kartoitettiin valtatie 6 tiesuunnitelman yhteydessä (Parkko 2022). Lajin siemeniä sisältävää maa-ainesta ei voi käyttää maanrakennuksessa ilman käsittelyä.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Parkko, P. 2013: Kouvolan keskeisen kaupunkialueen osayleiskaavan luontaselvitys. Luontaselvitysraportti – Kouvolan kaupunki.

Parkko, P. 2014: Niskala-Tervaskangas osayleiskaavan luontaselvitys. Luontaselvitysraportti – Kouvolan kaupunki.

Parkko, P. 2022: Vt 6 Keltti–Tanttari. Tiesuunnitelman luontaselvitys. Luontaselvitysraportti – Kaakkois-Suomen ELY-keskus.

Söderman, G. 2007: Taxonomy, distribution, biology and conservation status of Finnish Auchenorrhyncha. Hemiptera: Fulgoromorpha et Cicadomorpha. The Finnish Environment 7/2007. Finnish Environment Institute.